

נהגות אורות של אמונה לדרך החיים

ההתמא

מלוקט מדברות קדשו ותורתו של האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

גיליון ג
פרשת שמיני תשפ"ו

נהירין פניני דעת לנתיבות חיי היום

האוצר שמסתתר בתוך 49 צעדים קטנים

כאן טמונה הגאונות והרחמים של ימי הספירה. הימים הללו מיועדים לתקן שבע מידות שבאדם שהן חג'ת נהי"ם כפי שכתב האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי הפסח דרוש יא) שיש לכונן במ"ט ימים אלו לתקן כל אשר חטא בשבע הספירות.

אבל נשאלת כאן שאלה מתבקשת והיא מדוע לא קבעו שבעה ימים בלבד לתקון שבע המידות כך שכל יום יוקדש למידה אחת כללית. למה למתוח את זה על פני 49 ימים של פרטי פרטים.

התשובה היא שזוהו לימוד עצום לחיים של כל אחד מאיתנו. הקב"ה חילק לנו את עבודת המידות לפרוסות קטנות כדי שכל אחד יוכל לתקן בשלמות כל פרט ופרט בנפרד. כשהאדם מסתכל על המשימה הכללית הוא מיד מתייאש ואומר "זה גדול עליי". אבל כשאומרים לו שהיום צריך לתקן רק נקודה אחת קטנה וספציפית הדבר קרוב אליו מאוד. על ידי צעדים קטנים יומיומיים יכול כל אדם לתקן את נפשו ורוחו ונשמחו ללא ייאוש.

לחפש את המטמון

הרעיון הזה רמזו בפסוק בספר משלי (ב. ד) האומר "כִּמְטַמְּנִים תִּחְפְּשֶׁנָּה". הרוקח (פסח סימן רצד) מגלה שהמילה "מטמונים" היא בעצם נוטריקון של המילים "מ"ט מונים". על דרך זו הביא הבת עין (פרשת אחרי ד"ה כמעשה) בשם המגיד ממעוריתש ע"ה שאם תבקש את יראת ה' כמו שמבקשים אותה בעת שמונין מ"ט ימי הספירה או בוודאי תמצא את האוצר בתוך עצמך.

הוראה למעשה:

עבודת המידות אינה שייכת רק ליחיד סגולה. היא שייכת לך בדיוק במקום שבו אתה נמצא היום. אל תנסה לשנות את כל האישיות שלך ביום אחד כי זה מתכון בטוח לשבירה. קח לך בכל יום מימי הספירה נקודה אחת קטנה מתוך חיי המעשה כמו לענות ברונע לילד קופצני או לדון לך זכות נהג שעקף אותך בפיוזות. הצעדים הקטנים והכמעט בלתי נראים האלו הם אלו שבונים בתוכך כלי ענק וטהור לקבלת התורה.

כמה פעמים הבטנו בעצמנו אחרי התפרצות של כעס או חוסר סבלנות והרגשנו תסכול עמוק? רובנו בטוחים ש"תיקון המידות" זו עבודה ששייכת רק לצדיקים נשגבים או למקובלים יודעי סוד, ושלנו הקטנים אין באמת סיכוי להשתנות מן הקצה אל הקצה.

אבל ימי ספירת העומר באים ללמד אותנו בדיוק את ההפך.

למה דווקא עכשיו קוראים פרקי אבות?

בשבתות של ימי ספירת העומר נהוג ישראל ללמוד פרקי אבות. הסיבה לכך היא שחודש אייר התייחד כזמן של הכנה פנימית לקבלת התורה כפי שמובא בספר בני יששכר (חודש אייר מאמר א אות ה). הכלל הבסיסי מופיע בתחילת תנא דבי אליהו הקובע כי דרך ארץ קדמה לתורה וזו ההכנה הטובה והנכונה ביותר.

בדיוק כפי שספר בראשית פותח במעשי אבות האומה רק כדי ללמד אותנו מידות טובות לפני שמגיעים למצוות התורה כדברי הבני יששכר (חודש כסלו מאמר ב אות כט) כך גם אנו לומדים את מסכת אבות קודם מתן תורה. מנהג זה מובא באבודרהם (תפלות הפסח) שכתב כי בספרד נהגו לקרות במסכת אבות בשבתות שבין פסח לשבועות ואף הרמ"א (אורח חיים סימן רצב סעיף ב) מביא את המנהג לאמירת פרקי אבות לאורך הקיץ כולו.

חיוק עוצמתי לדברים אלו נמצא בדברי החסיד יעב"ץ (אבות פרק ו משנה א) המבאר כי התורה לעולם לא תשכון אלא באדם הריק ממידות רעות ומלא במידות חשובות. לזה כיוון ה' יתברך באומרו (שמות יט, טז) "היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה" וכן בציווי המיוחד על כיבוס הבגדים שבא להורות על צורך בטהרה מן הטומאה והלכלוכים הנפשיים שמונעים מהאדם את השגת התורה.

הסוד הגדול של פירוק המשימה

אבל איך תכלים עושים את זה? הרי שינוי טבעיים ומידות נראה כמו הר עצום שאי אפשר לטפס עליו.

בצל האמונה פרקי חיוק לחיים של רונע ושלווה

האור הגדול בתוך החושך

כשהטמנים מתקדרים מעל הראש

יש תקופות בחיים שבהן אדם מרגיש שהוא הולך בתוך ענן. התפילה יבשה, הלב אטום, הדאגות מכסות את האופק, ונדמה שהקב"ה "הסתיר את פניו". ההרגשה הטבעית ברגעים כאלו היא של ריחוק ונפילה. אולם ספרי החסידות מגלים לנו סוד עצום: החושך הזה אינו סימן לעזיבה אלא בדיוק להפך - הוא מעיד על קרבה עצומה ועל אור חדש שעומד להאיר.

האור הגבוה שמסתתר בתוך החושך

לימוד עמוק בסוד החושך נשכיל בדברי השפת אמת' (מקץ תרל"ט ד"ה במדרש). אנו אומרים בכל בוקר בתפילה "וצר אור ובורא חשך". ולכאורה עולה כאן שאלה חזקה שהרי עולם הבריאה נחשב לעולם גבוה ורוחני יותר מעולם היצירה על פי סדר העולמות אביע' (אצילות בריאה יצירה עשייה). אם כן מדוע אנו מייחסים את עולם הבריאה הגבוה דווקא לחושך באומרו "בורא חושך" ואילו את עולם היצירה הנמוך ממנו אנו מייחסים לאור באומרו "וצר אור".

מבאר השפת אמת יסוד מרעיד. החושך שבעולם אינו סתם "היעדר אור" כפי שהוא נראה לעיני בשר ודם. החושך הוא מציאות רוחנית גבוהה שנבראה בפני עצמה וכאמור "בורא חושך". מטרת בריאת החושך היא לשמור על האור. כאשר העולם אינו ראוי לקבל את האור מעלים אותו הקדוש ברוך הוא אל תוך מקום גבוה ונשגב יותר כדי שלא תהיה לרשעים ולכוחות הטומאה כל אפשרות של גישה אל האור הזה.

המסקנה מכך עבור כל אחד מאיתנו היא מרוממת. אם אדם רואה כי ישות חושך סביבו והוא חווה תקופה של הסתרה ידע נאמנה כי אין זו נפילה אלא הכנה לעלייה. הוא עומד כעת לעלות לדרגה גבוהה הרבה יותר מזו שהיה בה עד עכשיו. ואם רק עומד בניסיון וימשך בעבודתו גם בתוך החושך הוא יזכה לגילוי של אור גבוה ועצום פי כמה.

להתקרב אל כיסא הכבוד מתוך הענן

עוד זאת יש לו לאדם לחזק את עצמו ולא ייתן ללבו ליפול חלילה כשמוניע אליו זמן של הסתר וחשיכה.

המשך בעמוד הבא

מבחן הזהב של הנפש והכוח ללמד זכות על כל יהודי

משקל הזהב של אהבת ישראל

לכל דבר בעולם יש מדד שדרכו ניתן לבחון אם הוא אמיתי ושלם. ממש כשם ששוקלים כסף או זהב לאחר יצירתם כדי לדעת אם משקלם מדויק או שמא נחסר מהם חומר תוך כדי היציקה כך קיים מבחן מדויק גם בעבודת השם. המבחן האמיתי לכל איש ישראל אם הוא באמת מאוהביו יתברך הוא על ידי אהבת ישראל. אם יש באדם אהבת ישראל הרי זה סימן מובהק שיש בו אהבה ה' וזוהי כוונת המאמר על "אהבת לרעך כמוך" שהוא כלל גדול בתורה כפי שמובא בירושלמי (גדרים פ"ט ה"ד). על ידי מצווה זו יכול האדם לדעת ולהבחין מהו מעמדו האמיתי בנוגע לקיום התורה. (ראה בספר תפארת היהודי אות פז).

היכולת הזו היא סימן מובהק על מעמדו של אדם בעבודת בוראו. עד כמה שהוא רואה כל אדם מישראל בעין טובה ובעין יפה זהו הסימן שנפשו מתוקנת ומבוררת מכל סיג ופגם. כשאנו עוסקים במלאכת ימינו למשל בעריכת כתבים וטקסטים או מתרגלים לחפש את הנקודה העיקרית ולנפות החוצה את השגיאות. כך ממש היא עבודת הנפש שלנו מול כל יהודי באשר הוא, שעליו להיות מיומנים לחפש את האור הגנוז שבין השורות.

כפי גודל הצדיק כך גודל הסנוגוריה

כפי מעלת האדם וגובה נשמתו כך הוא מסוגל ללמד זכות אפילו על הפחותים שבישראל. יסוד זה אמר הרה"ק רבי גדליה מליניץ ע"ה בשם רבו המוכיח מאניפולי ע"ה כפי שמובא במדרש פנחס החדש (אות א). צדיק קטן בכוחו ללמד זכות על רשע קטן אבל צדיק גדול מסוגל ללמד זכות אפילו על רשע גדול. לעתיד לבוא משיח צדקנו מרוב גודלו וקדושתו ילמד זכות אפילו על רשעים גמורים ועל ידי אותה ראייה חיובית וטהורה יחזירם בתשובה ומיד תבוא הגאולה השלמה.

תפילה מתוך גלגלי העגלה

עד כמה הייתה עבודת לימוד זכות טבועה עמוק אצל צדיקי הדור יש ללמוד מהמעשה הנפלא המסופר על סגורן של ישראל רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה. באחד הימים הלך הרבי עם תלמידיו ולפתע ראו מולם עגלון פשוט שעמד ליד עגלתו. אותו עגלון היה עטור בטלית ותפילין והיה שקוע באמצע תפילתו אך במקביל ידיו היו עסוקות למרוח שמן ולשמן את גלגלי העגלה לקראת הנסיעה.

התלמידים שראו זאת הזדעזעו מהמראה וביקשו לגעור בעגלון על חוסר הכבוד כלפי התפילה. ענה לעומתם הרה"ק מברדיטשוב וקרא בהתלהבות להביט ולראות עד כמה גדולה עבודתו של העגלון הזה שאפילו בעת שהוא עוסק במלאכה שפלה של משיחת גלגלי העגלה בשמן, הוא בכל זאת זוכר את הקדוש ברוך הוא ומתפלל אליו.

הנקודה לחיים:

הרי לנו דוגמא מאירה כיצד אפשר להסתכל בהיבט שונה לחלוטין על מעשי האדם. בתוך שגרת החיים אנו נתקלים לא פעם בהתנהגויות צורמות של אנשים סביבנו. הבחירה היא תמיד בידיים שלנו האם להיות ה"קטגור" שרואה רק את החיסרון או למצוא את הפוטנציאל והטוב הגנוז. אף אנו המצפים לגאולה וישועה שומה עלינו להתאמץ ככל האפשר ללמד זכות על כל יהודי באשר הוא ועל ידי המבט הטהור הזה נזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

בצל האמונה

המשך מעמוד קודם

דווקא זמני הסתער הם המסוגלים ביותר להתעלות כפי שאומר דוד המלך עליו השלום בתהלים (צז, ב) "עַן וְעָרַפְל סָבִיבֵי צִדְקָה וּמִשְׁפָּט מִכּוֹן כִּסְאוֹ".

הענן והערפל סובבים את כבודו יתברך. כאשר אדם מרגיש חשיכות ואינו יכול לכוון את לבו ומרגיש מרוחק עליו לדעת כי דווקא בשעת הסתער ישנה עת רצון גדולה. זהו הזמן המובחר ביותר להתקרב לבורא יתברך.

כך אמר הרה"ק רבי חיים חייקא מהמדורא ע"ה שהיה תלמידו של המגיד ממעזריטש ע"ה. הוא דייק מהפסוק כי דווקא בזמן חושך ענן ערפל והסתער פנים הוא הזמן המובחר להתקרב והוא עת רצון. ההוכחה לכך מונחת במילה "סביביו". כאשר אדם נמצא בתוך "ענן וערפל" זהו אות וסימן לכך שהוא הגיע קרוב מאוד לקדוש ברוך הוא שהרי הענן הוא סביביו ממש וקרוב ל"צדק ומשפט מכוון כסאו".

לכן גם אם לפעמים יראה האדם בעצמו איזו התרשלות או חולשה בעבודת הבורא יתברך שמו אזי אדרבה עליו לחזק את עצמו ולקום בזריות ובהתלהבות כי הימצאותו בתוך "הענן" מעידה שזוהו בוודאי עת רצון והוא קרוב כעת לכיסא הכבוד יותר מתמיד.

בימים של הסתער וחוסר חשק אל תיבהל ואל תחפש אשמים. דע שהחושך הזה הוא ה"שומר" של האור הגדול שעומד להתגלות לך. הקב"ה עטף אותך בענן וערפל לא כדי לדחות אותך אלא משום שהכניס אותך קרוב מאוד אליו אל "סביביו". קום דווקא מתוך הכבדות עשה מצווה קטנה או תפילה קצרה מתוך החושך ותגלה איך הסתער הופך באחת למקפצה הכי גדולה בחיים שלך.

קיום מצוות גם

כשאין לנו "אורות"

על הפסוק בפרשתנו "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם קבד ה'" (ט, ו). שואלים המפרשים שאלה עצומה. מדוע התורה אינה מפרשת מיד מהו אותו "דבר" שעליו לעשות וכל אחד נאלץ לתרץ לפי דרכו. על פי הכלל של שבעים פנים לתורה נוכל למצוא כאן תשובה שנוגעת בדיוק בהתמודדות היומיומית של כל אחד מאיתנו.

ידוע שאם אדם בדרורו יחפש בתחילת דרכו לעשות כל מצווה רק מתוך הכוונות העמוקות והגבוהות ביותר, הוא פשוט ירים ידיים ועלול לחילה להימנע מעשיית המצווה לחלוטין. הוא יסתכל על גודל המצווה ויחשוב לעצמו שקשה מאוד הדבר לעשותו כראוי וכיאות וכי אין לו שום סיכוי להכין את לבו ונפשו לרמה כזו של קדושה.

קודם "תעשו" ואחר כך יאיר האור

בדיוק למקום המייאש הזה באה התורה במתק דבריה ולוחשת לנו עצה אדירה. הקב"ה אומר לנו "זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו". קודם כל ולפני הכל תחילה יש לו לאדם פשוט לעשות את המצווה. גם בלי הבנה מיוחדת וגם בלי להרגיש התעלות אלא רק מחמת העובדה שזוהו ציווי ה'.

עצם העשייה הפשוטה שלך היא הדבר החשוב וכאמרו זה הדבר אשר ציווה ה' ולכן כך תעשו. התורה מבטיחה שלאחר מכן כשתיכנס בשערי המצווה ותעשה אותה בתמימות יקיים בך ההמשך "וירא אליכם כבוד ה'". פתאום תזכה להבין את המהות והפנימיות של המצווה שכן כבוד ה' יתגלה אליך מתוך עצם העשייה.

המצפן הפנימי: איך לדעת מה ה' רוצה מוכני?

לימוד עמוק נוסף ודרך להכשיר את המעשים לרצונו יתברך קיבלנו מרבנו הקדוש הבעל שם טוב ע"ה בשם הרמב"ן ז"ל. פעמים רבות אנו עומדים מבולבלים מול החלטות ושואלים את עצמנו איך באמת נדע אם המעשה שאנו עומדים לעשות הוא רצון ה' או לא.

על כך קיבלנו עצה מובהקת מגן עדן. כשהאדם מסופק במעשיו אם הם רצויים במרום ואינו יודע להכריע בדעתו באיזו דרך יבחר עליו לסלק מנפשו כל צד של הנאה עצמית שעלול לצמוח לו מאותו מעשה. ברגע שינטרל את האינטרס האישי הוא יזכה לבוא אל האמת האמיתית ומן השמיים יסייעו בידו ויודיעו לו האם כשר ונכון הדבר אם לא.

באמת ראוי לו לאדם להיזהר שלא לעשות שום מעשה שאין בו משום ריבוי כבוד שמיים בעולם. אם הוא בוחן את מעשיו ואינו מוצא בהם שום תועלת רוחנית עליו לפרוש מהם. בזה יבואר היטב הכתוב "זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'" שאם במעשיכם יתרבה כבוד ה' אז תדעו בבירור כי זהו הדבר אשר ציוה ה' לעשותו.

הוראה למעשה:

לפעמים היצר הרע מלביש את עצמו באצטלא של צדקות ולוחש לך שאם אתה לא מכוון ומרגיש "אורות" עדיף שתותר. אל תקשיב לו! התורה צועקת לנו ההפך. אל תחכה להיות מושלם כדי להתחיל. קפץ למים ותעשה את המצווה בתמימות רק בגלל שה' ציווה. נטרל את הנגיעות האישיות חפש רק להרבות כבוד שמיים ותראה איך האור הגדול של "וירא אליכם כבוד ה'" מאיר עליך מתוך המעשים הפשוטים ביותר.